

116. PERJANTAINA 6. LOKAKUUTA 2000

kello 13

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Ulkopuolella päiväjärjestyksen**

- 1) Vanhenevan väestön palvelujen turvaaminen..... 3793
 Välikysymys VK 4/2000 vp
 Äänestys

Vaaleja

- 2) Valiokuntien täydennysvaalit 3793
 3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali..... 3794
 4) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan täydennysvaali 3794

Toinen käsittely

- 5) Hallituksen esitys laiksi emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä annetun lain kumoamisesta..... 3794
 Hallituksen esitys HE 90/2000 vp
 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2000 vp
 6) Hallituksen esitys laiksi äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta 3794
 Hallituksen esitys HE 118/2000 vp
 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/2000 vp
 Lakialoite LA 98/2000 vp
 7) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 23 ja 30 §:n muuttamisesta 3795
 Hallituksen esitys HE 131/2000 vp
 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

- 8) Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta..... 3795
 Hallituksen esitys HE 134/2000 vp
 Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 23/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuoto

Nimenuodossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
 Janina Andersson /vihr
 Eva Biaudet /r
 Nils-Anders Granvik /r
 Jukka Gustafsson /sd
 Liisa Jaakonsaari /sd
 Kari Kantalainen /kok
 Irina Krohn /vihr
 Lauri Kähkönen /sd
 Markku Markkula /kok
 Sauli Niinistö /kok
 Kalevi Olin /sd
 Heli Paasio /sd
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Maija-Liisa Rask /sd
 Pekka Ravi /kok
 Petri Salo /kok
 Sari Sarkomaa /kok
 Suvi-Anne Siimes /vas
 Marja Tiura /kok
 Pertti Turtiainen /vas
 Kari Urpilainen /sd
 Jari Vilén /kok
 Matti Väistö /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

6.10. edustajat
 Sauli Niinistö /kok
 Maija Rask /sd
 6.—18.10. edustaja
 Leena-Kaisa Harkimo /kok
 8.—12.10. edustajat
 Timo Kalli /kesk
 Tapio Karjalainen /sd
 Marja-Leena Kemppainen /skl
 Katri Komi /kesk
 Eero Lämsä /kesk
 Olli Nepponen /kok
 Unto Valpas /vas

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

6.10. edustajat
 Jukka Gustafsson /sd
 Klaus Hellberg /sd
 Liisa Jaakonsaari /sd
 Kari Kantalainen /kok
 Riitta Korhonen /kok
 Irina Krohn /vihr
 Pehr Löf /r
 Kalevi Olin /sd
 Petri Salo /kok
 Suvi-Anne Siimes /vas
 Marja Tiura /kok

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot HE 135—160/2000 vp, joista hallituksen esitys n:o 139 on esitys vuoden 2000 toista lisätalousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 111/2000 vp) täydentämisestä.

Samalla ilmoitetaan, että lisätalousarviota täydentävän esityksen johdosta tehtävät talousarvioaloitteet on jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi tiistaina 10 päivänä lokakuuta kello 12.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1999

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan oikeusasiamiehen kirjelmän ohella kuluva lokakuun 5 päivältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1999 (K 12/2000 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Merkittään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot KK 632, 651, 654, 658, 660, 663/2000 vp.

ULKOPUOLELLA PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ESITELTÄVÄT ASIAT:

1) Vanhenevan väestön palvelujen turvaaminen

Välikysymys VK 4/2000 vp
Äänestys

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään nyt päätös ed. Jääskeläisen ym. välikysymyksestä n:o 4 vanhenevan väestön palvelujen

turvaamisesta. Keskustelu asiasta päättyi viime keskiviikkona pidetyssä täysistunnossa.

Esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi puhemiehen ehdotuksena työjärjestyksen 22 §:n 3 momentin mukaisen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon: "Kuultuaan vastauksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen."

Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Jääskeläinen ed. Mannisen kannattamana tehnyt seuraavan ehdotuksen perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi: "Kuultuaan hallituksen vastauksen opposition välikysymykseen vanhenevan väestön palveluiden turvaamisesta eduskunta toteaa, että hallituksen esittämät toimenpiteet eivät korjaa vanhenevan väestön hoidossa jo todettuja puutteita eikä hallitus ole esittänyt kestäväää ohjelmaa ikääntyvän väestön palveluiden ja hoidon turvaamiseksi tulevaisuudessa, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Jääskeläisen ehdotus "ei".

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 25. (Ään. 1) (Liite 1, s. 3800)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen ja siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

2) Valiokuntien täydennysvaalit

Vaaleja

Puhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on valiokuntien täydennysvaalit.

Kun suuren valiokunnan, perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainva-

liokunnan, liikennevaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 8 ja 13 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimielisiä ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti

suuren valiokunnan jäseneksi ed. Syvärinen ja varajäseniksi edustajat Uotila ja Kiviniemi,

perustuslakivaliokunnan jäseneksi ed. Rossi, *ulkoasiainvaliokunnan* varajäseneksi ed. Myllyniemi,

valtiovarainvaliokunnan jäseneksi ed. Laukanen ja häneltä vapautuvalle varajäsenen paikalle ed. Manninen sekä varajäseneksi ed. Saapunki,

liikennevaliokunnan jäseneksi ed. Lämsä ja häneltä vapautuvalle varajäsenen paikalle ed. Saapunki,

puolustusvaliokunnan jäseneksi ed. Ranta-Muotio ja häneltä vapautuvalle varajäsenen paikalle ed. Rossi sekä

ympäristövaliokunnan varajäseneksi ed. Syvärinen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali

Vaaleja

Puhemies: Päiväjärjestyksen 3) asiana on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 8 ja 13 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistassa on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen jäseneksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Rehula.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

Vaaleja

Puhemies: Päiväjärjestyksen 4) asiana on Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Etyj:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 8 ja 13 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistassa on valtuuskunnan jäseneksi ja varajäseneksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistan mukaisesti valtuuskunnan jäseneksi ed. Syvärinen ja varajäseneksi ed. Puhjo.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 90/2000 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 118/2000 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 21/2000 vp

Lakialoite LA 98/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 23 ja 30 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 131/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietintö StVM 22/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 134/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietintö StVM 23/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietintö n:o 23. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Marjaana Koskinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Toimin tämän lain käsittelyn yhteydessä tilapäisenä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön puheenjohtajana. Haluan tuoda esiin tyytyväisyyteni, että valiokunnan jäsenet työskentelivät aktiivisesti, ripeästi, säilytimme päätösvallan, saimme aikaiseksi yksimielisen mietinnön ja kolme lausumaehdotusta, jotka myös olivat yksimielisiä.

Esityksissä ehdotetaan ennalta ehkäisevän toimeentulotuen sitovampaa tai velvoittavampaa myöntämistä kunnilta. Lisäksi toimeentulotukilakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan toimeentulotukiasiat on käsiteltävä kunnissa viivyttämättä.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toteaa mietinnössään, että on hyvä, että toimeentulotukijärjestelmä toimisi nykyistä tehokkaammin ja esimerkiksi ylivelkaantuneille ja aktiivisille asiakkaille voidaan myöntää ennalta ehkäisevää toimeentulotukea, joka taasen ennaltaehkäisee tai vähentää varsinaista toimeentulotuen tarvetta ja voi estää pidempiäaikaisen toimeentulotuen tarpeen syntyneen ylipäättänsä. Valiokunta korostaa mietinnössään, että toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloa turvaava tukimuoto, ja näin ollen ensisijaisia tukimuotoja, esimerkiksi työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa korottamalla parhaiten vähennettäisiin toimeentulotukiasiakkaiden määrää. Tietysti myös verotuksellisesti voidaan korottaa ensisijaisia tukia esimerkiksi kunnallisverovähennyksen kautta nostamalla perusvähennyksestä 8 800 markasta ylöspäin. Selvitysten mukaan muun muassa työmarkkinatukea saavista yli puolet joutuu turvautumaan toimeentulotukeen.

Valiokunta tuo mietinnössään esille myös sen, että toimeentulotukijärjestelmää tulisi kehittää entistä joustavammaksi, niin että asiakkaiden aktiivisuutta vastaanottaa tilapäisiä työsuhteita kannustettaisiin eivätkä näin ollen vähäiset ansiotulot täysimääräisesti vähentäisi toimeentulotukea normilaskelmassa. Toimeentulotuen suppeassa perusosassa aina vuoteen 93 asti oli käytössä niin sanottu työssäkäyvän lisä. Työssäkäyvän lisän palauttaminen on tarpeen, ja se on myös hallitusohjelman mukainen toimenpide, koska näin lisätään toimeentulotukiasiakkaiden aktiivisuutta.

Lakiehdotuksen mukaan toimeentulotukiasiat on käsiteltävä kunnassa viivytyksettä. Esityksen perusteluissa viitataan sosiaali- ja terveydenhuollon vuosien 2000—2003 tavoite- ja toimitaohjelmaan, jonka suosituksen mukaan toimeentulotukea koskeva asia on käsiteltävä viimeistään viikon sisällä tuen tarpeen ilmoittamisesta. Yksi valiokunnan lausumaehdotuksista on juuri tato-ohjelman tavoite seitsemän vuorokauden käsittelyajasta. Mietinnössä on perusteltu nopeaa käsittelyaikaa myös sillä, että esimerkiksi vuoden 2001 alusta sosiaaliviranomaisilla on mahdollisuus saada atk-käyttöyhteys Kansaneläkelaitoksen rekisteritietoihin.

Valiokunta painotti mietinnössään sitä, että sosiaalityön henkilöstöresurssit ovat monissa kunnissa riittämättömät. Tato-ohjelmassa vuosille 2000—2003 esitetään toimenpidesuosituksena, että kunnat varmistavat sosiaalityön riittävät voimavarat siten, että 2000:ta asukasta kohden on vähintään yksi sosiaalityöntekijä. Edelleen tato-ohjelmassa todetaan, että sosiaalisten ongelmien asianmukainen käsittely edellyttää, että kunnissa varmistetaan sosiaalityön riittävät voimavarat ja että jokaisen pienenkin kunnan käytettävissä on oltava asiakastyöhön osallistuvan ammatillisen kelpoisuuden omaavan sosiaalityöntekijän palveluja.

Monissa kunnissa on lähdeetty myös siirtämään niin sanotut laskennalliset toimeentulotukiasiakkaat niin sanotuille asiakaskanslisteille. Täten on vapautettu sosiaalityöntekijöiden aikaa esimerkiksi lastensuojelutyöhön. Toisaalta tämä kehitys on tervetullut, mutta asiakastapausten rajaaminen on tärkeää, että asiakaskanslisteille ei siirretä liian monimutkaisia tapauksia, jotka tarvitsevat sosiaalityön elementtejä. Tietooni on myös tullut, että eräitä selviä virheellisiä päätöksiä on tehty, koska asiakaskanslistien ammattitaito on ollut liian heikko hoitaa näitä asioita. Tämän tyyppiset tapaukset ovat aina ikäviä, kun päätöksiä jälkikäteen joudutaan muuttamaan.

Tietysti täytyy muistaa, että aina on olemassa niin sanotut akuutit tapaukset, joissa ei voi odottaa vaan vastaanotolle pitää päästä lähestulkoon välittömästi, kun asiakas ottaa yhteyttä. Esimerkkinä häätö.

Valiokunta on mietinnössään ottanut kantaa lausumaesityksen muodossa paluumuuttajien ja turvapaikanhakijoiden toimeentulo-ongelmiin. Mainittuihin ryhmiin kuuluu henkilöitä, joiden toimeentulo on suuressa määrin toimeentulotuen

varassa, esimerkiksi eläkeiän saavuttaneita paluumuuttajia, jotka eivät ole oikeutettuja kansaneläkkeeseen, kun eivät ole olleet Suomessa riittävän pitkää aikaa. Valiokunta tuo esille mietinnössään, että tällainen tilanne ei ole asianmukainen, ja katsoo, että esimerkiksi eläkeiän saavuttaneet paluumuuttajat tulisi oikeuttaa toimeentuloon Suomen kansaneläkejärjestelmän kautta. Järjestettäessä näiden ryhmien toimeentuloosiaalivakuutusjärjestelmän kautta eikä viimesijaisesta toimeentulotuesta jakautuisi myös rahoitusvastuu oikeudenmukaisemmin. Tästä asiasta valiokunta teki myös lausumaehdotuksen.

Valiokunta on kiinnittänyt mietinnössään huomiota myös toimeentulotukiasiakkaiden asemaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen maksukattoa laskettaessa. Maksukaton kertymistä laskettaessa ei oteta huomioon maksuja, joiden suorittamiseen palvelun käyttäjälle on myönnetty toimeentulotukea. Tämä asia oli esillä, kun laadittiin lainsäädäntöä terveydenhuollon maksukatosta. Muistaakseni asiasta on hallitus myös äänestänyt. Nykykäytäntö lisää byrokratiata, koska toimeentulotukiasiakas aina sairastuessaan on toimeentulotuen varassa, koska hänen maksunsa, johon on saatu toimeentulotukea, ei kerrytä maksukattoa. Tämä aiheuttaa turhaa toimeentulotukiriippuvuutta. Valiokunta ehdottaa, että mainittua asetusta muutettaisiin siten, että toimeentulotuen saanti ei olisi esteenä maksukaton kertymiselle. Tässä valiokunnan mietintö noin lyhykäisyydessään.

Haluan puuttua vielä yleensä toimeentulotuen tasoon puheenvuoroni loppuosassa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä saatujen selvitysten mukaan tulee esille se, että niin sanottu elintarvikkeiden rahaosuus, joka toimeentulotuen kautta katetaan, on vuonna 95 ollut 53 prosenttia ja vuonna 98 tämä sama elintarvikkeiden perusosa on ainoastaan 49 prosenttia. Eli 98 ruokaan käytettävä osuus yksinäisen normista on ainoastaan 990 markkaa, kun vuonna 97 markkamäärä on ollut 1 091 markkaa. Haluan kaikkien edustajien tietoon saattaa sen, että tosiaan toimeentulotukinormi huolimatta indeksikorotuksista on jäänyt jälkeen, ja varsinkin sen huomioimisen, että ruoan hinta on noussut ja osuus niin sanotusta toimeentulotuen perusosasta on pienentynyt. Niinpä tähän toimeentulotukinormiin kaivattaisiin tasokorotusta.

Stakesin selvityksessä todetaan näin: "Stakesissa on ollut meneillään vähimmäisturvan tasoa

koskeva tutkimusprojekti, missä eri lähtökohdistta on pyritty selvittämään kohtuullisen minimiturvan mitoittamiseen liittyviä seikkoja. Hankkeeseen kuuluvien tutkimusten pohjalta voidaan todeta, että toimeentulotuen perusosa riittää juuri ja juuri kattamaan perusosaan kuuluvat kotitalouksien menot. Kuitenkin mitä pidempään asiakas joutuu olemaan toimeentulotuen varassa, sitä niukemmaksi muodostuu taloudellinen liikkumavara. Esimerkiksi yllättävät menot, kuten kodinkoneiden korjaus, saattavat aiheuttaa tinkiämistä välttämättömyyskulutuksessa."

Tähän voi tietysti vastata, että lainsäädäntö, joka tällä hetkellä on käsittelyssä, eli ennaltaehkäisevän toimeentulotuen suurempi sidonnaisuus voi myös auttaa tämän tyyppiseen tilanteeseen, että voidaan huomioida näitä kodinkone- ja muita menoja, joita pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus henkilölle aiheuttaa. Tämä asia, että toimeentulotuen kohdalla lähdetäisiin myös tasokorotukseen, on erittäin tärkeä. Mielestäni tätä on täällä salissa pohdittava. Tämä on osa meidän köyhyysongelmaamme. Ja tosiaan markat, joiden kautta toimeentulotukiasiakkaat joutuvat jokapäiväisen leipänsä ostamaan, ovat viime vuosien aikana vähentyneet.

2 Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho: Arvoisa puhemies! Ed. M. Koskinen puuttui puheenvuorossaan niin sanottuun työssäkäyvän liisään eli kysymykseen siitä, että jos toimeentulotukiasiakas saa tilapäistä työtä, niin tämä ansio vähennetään sataprosenttisesti toimeentulotuesta. Tämä asiahan oli esillä budjettiriihessä siten, että siellä päätettiin tämän asian jatkovalmistelusta siten, että se on huomioon otettavissa vuoden 2002 kehysvalmistelussa. Alustava ajatushan on ollut se, että toimeentulotuen saaja voisi ansaita tietyn markkamäärän, joka olisi yhtenevä tämän ylläpitokorvauksen kanssa, ja että tämä yhteensovitus lieventyisi. Tämä asia on valmistelussa sosiaalipoliittisessa ministerityöryhmässä.

Kuntouttavan työtoiminnan pakettiin ja toimeentulotukilain muutoksiin sisältyy monia elementtejä, joilla sinänsä pyritään toimeentulotukiasiakkuuden lyhentämiseen ja elämänhallintaan ja työnsaantimahdollisuuksia parantaviin toimenpiteisiin.

3 Anne Huotari /vas: Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siihen, että valiokunta on käsittelyssä huomioinut lähetekeskustelussa esillä ol-

leet asiat ja on ottanut ne jopa ponnin tasolle. Erityisen tyytyväinen olen ensimmäiseen pönteeseen, jonka toivottavasti kunnat nyt ottavat toisinaan, jotta tällaisia ruuhkia ei pääsisi syntymään, niin kuin esimerkiksi viime keväänä on monissa kunnissa ollut. Keväällähän nämä toimeentulotukiasiakasruuhkat tulevat siitä, että opiskelijat tulevat toimeentulotukiasiakkaiksi, koska heille ei makseta kesäaikana asumistukea. Mielestäni pitäisi vielä ministeriössä katsoa, onko nyt aivan järkevää, että nämä nuoret opiskelijat opetetaan toimeentulotukiasiakkaiksi vain sen vuoksi, että he eivät tule saamaan kesäajalta asumistukea. Muuten heillä ei ehkä sinne olisikaan tarvetta.

Toinen asia, joka on tullut esille, on se, että uudeksi toimeentulotukiasiakkaaksi tulevalle huomioidaan kahden kuukauden palkkatulot plus lomakorvaus. Se monesti aiheuttaa sen, että henkilö ei tule saamaan toimeentulotukea esimerkiksi neljältä kuukaudelta eteenpäin. Asiakashan ei tiedä tätä silloin, kun hän on ollut työssä, että näin pitkältä ajalta nämä palkkatulot huomioidaan.

Toivon, että nämä ponnet nyt saavat ministeriössä vauhtia näihin valmisteluihin.

4 Esa Lahtela /sd: Arvoisa rouva puhemies! Ei voi kuin yhtyä ed. Huotarin kiitoksiin siitä, että valiokunta on ottanut huomioon silloin lähetekeskustelussa tehdyt toiveet ja esitykset ja vielä hyvin nopeassa aikataulussa saanut aikaan hyvän mietinnön, jossa on tiiviisti todettu nämä seikat ponsien muodossa. Lähetekeskustelussahan käytiin läpi sitä ongelmatiikkaa, joka liittyy käsittelyaikoihin. Pohjaesityksessä todettiin nykyinen tilanne, että jopa kolme viikkoa voi kulua, ennen kuin ihminen pääsee asiakkaaksi sinne luukulle anomaan toimeentulotukea. Sinä aikana alkaa varmasti nälkä olla jo aika kova. Sen takia ensimmäinen ponsi, jossa todetaan, että käsittelyajassa pitäisi päästä tato-ohjelmassa edellytetyihin tavoitteisiin, tarkoittanee sitä, että päätöksen pitää syntyä viikon sisällä ja pitää päästä sisälle anomaan toimeentulotukea. Tämä on hyvin rohkea kannanotto, ja minusta pitää odottaa, että ministeriö ryhtyy toimenpiteisiin, jotta tämä toteutuu. Sehän tarkoittaa käytännön elämässä sitä, että sosiaalitoimistoissa joudutaan jopa henkilömääriä lisäämään, ei se muuten toimi. Kuitenkin kysymys on siitä, että ihmisellä on oikeus saada toimeentulotukea määrättyssä ajassa, koska se on viimesijainen muoto, jolla yleensä ihmi-

nen yleensä leipää saa. Pitäähän sen puolen olla kunnossa.

Toinen ponsi, joka on hyvä ja kannatettava, koskee sitä, jotta paluumuuttajista, muun muassa inkerinsuomalaisista, on valtiovalta maksanut kunnille kolme vuotta tukea, mutta sen jälkeen, jos ihminen on ollut vähän aikaa Suomessa ennen eläkkeelle siirtymistään eli 65 vuoden ikärajaan, hänelle käy sillä tavalla, että hän joutuu lopun ikäänsä olemaan kunnan toimeentulotuen varassa. Oma järjestelmämme, kansaneläkejärjestelmä, ei ota tätä ihmistä hoiviinsa. Sen takia tämä pitäisi muuttaa ehdottoman nopeasti sillä tavalla, että koska nämä ihmiset ovat paluumuuttajia, heitä kohdellaan niin kuin suomalaisia eläkejärjestelmän puitteissa ja heillä olisi oikeus kansaneläkkeeseen. Samalla estettäisiin se, jotta näissä kunnissa ei syntyisi semmoista, se ei ole vihamielisyyttä, mutta vastenmielisyyttä kuitenkin, näitä ihmisiä kohtaan ja toivottaisiin, että he muuttaisivat johonkin toiseen kuntaan. Nimitäin joistakin kunnista on soitettu ja todettu, että se on heillä aika iso ongelma. Jossakin pienessä kunnassa ei tarvitse hyvin monta paluumuuttajaa olla, kun se tekee sosiaalitoimen kustannuksiin kuitenkin merkittävän loven, ja toivottaisiin, että tämä korjattaisiin nopeasti. Tai jos kela-järjestelmään ei tätä pystytä tuomaan, sitten pitäisi valtion luoda jokin muu korvaussysteemi. Mutta kaikkein joustavin ja yksinkertaisin systeemi olisi, että nämä ihmiset pääsisivät kansaneläkkeeseen oikeutetuiksi. Monessa tapauksessa nimitäin se eläke, jota Venäjältä saadaan, on kovin pieni eikä sillä elä.

Sitten viimeinen ponsi, joka koskee sitä, että maksukattoihin ei luettaisi toimeentulotukijuttuja, on minusta tosi hyvä. En sitä edes itse tiennyt, yllättäen vain kuulin, että tällainen on tullut. Ilmeisesti se on ollut kömmähdys alun perinkin tässä (Ed. Vehkaoja: Ei ole!) — vai onko se ihan tarkoituksella tehty.

Kaiken kaikkiaan tämä asia muuttuu parempaan suuntaan, niin kuin aikanaan lähetekeskustelussa todettiin. Tässä todetaan muun muassa se, jotta ennaltaehkäisy muuttuu kunnille velvoittavaan suuntaan, eli sitä pitää järjestää eikä pysty olemaan niin isoja kuntakohtaisia eroja kuin tähän mennessä. Nimitäin tätä ennen monet kunnat suhtautuivat asiaan hyvin nihkeästi. Tietysti ymmärtää rahatilanteen, mutta kuitenkin lasku on langennut myöhemmin paljon kalliimpana,

kun ennaltaehkäisevää toimintaa ei ole harrastettu. Sen takia tämä toivon mukaan johtaa parempaan lopputulokseen. Sen voi jo etukäteen arviolta, jotta käydään vielä monta oikeusjuttua, monta valitusta läpi, ennen kuin hahmottuu, mitä tämä laki kaiken kaikkiaan pitää sisällään. Ennakkopäätöksiä varmasti haetaan. Mutta kaikki lainsäädäntöhän lähtee siitä, jotta viimeinen tulkinta tulee näissä rajatapauksissa aina hallinto-oikeuksista ja muista oikeusasteista.

5 Marjatta Vehkaoja /sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen merkitys on varmasti erityisesti siinä, että kuntien kannattaa toimia viisaasti ja vapaaehtoisesti maksaa ennaltaehkäisevää toimeentulotukea ja harkinnanvaraistakin toimeentulotukea. Tällainen esitys piti tehdä, kun oikeastaan instrumenttien, jotka ovat olleet aina olemassa, käyttö ehti jo hiipua kunnissa.

Kommentoisin ed. E. Lahtelaa toteamalla, että valiokunnan kolmas ponsi ei suinkaan ollut kömmähdys, vaan se, ettei asiakasmaksuja voitu jättää ottamatta huomioon toimeentulotuessa, joihin siitä, että emme saaneet poliittista yksimielisyyttä. Ennen kaikkea oikeiston puolelta silloin vastustettiin tätä asiaa. Nyt käytäntö on osoittanut, että vastustus on ollut turha ja hyvin epäoikeudenmukainen.

Haluaisin kuitenkin kiinnittää huomion siihen, että edelleen nämä toimet ovat riittämättömiä, ja olen hyvilläni siitä, että ministeri Perho totesi, että eräänlaiseen soviteltuun toimeentulotukeen voidaan päästä ehkä jo vuonna 2002, mutta kannan suurta huolta siitä, että kunnalliset kannanotot ovat kovin kirjavia. Sitäkin taustaa vasten, että kun meillä käydään normikeskustelua, kuitenkin kunnat hyvin halukkaasti luovat omia normejaan esimerkiksi juuri toimeentulotukea koskien. Hankin käsiini kirjallisen kysymyksen, jonka tein terveystenonien ja lääkemenojen hyväksymisestä toimeentulotuen menoina, ja nyt havaitsen sen, että vaikka tästä saatiin yksiselitteinen kannanotto, että ne pitää hyväksyä toimeentulotukimenoina ja tästä on informoitu kaikkia osapuolia, organisaatioita, käytäntö on ehtinyt puolella vuodessa jo lipua takaisin tavaltaan tottelemattomuudeksi. Tällä tavalla tämä yhdistyy myöskin nyt käynnissä olevaan ohjaus- ja normikeskusteluun ja on vakava kysymys huomioon otettavaksi.

⁶ **Marjaana Koskinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Perholle haluaisin vain pohdittavaksi yhden asian eli työssäkävyn lisän tai sen, että toimeentulotuessa ei olisi sitä sataprosenttista normileikkuria. Minusta tämä liittyy aktiivisen sosiaalipolitiikan pakettiin, koska sieltä on nyt tulossa mitä ilmeisimmin 30 markan ylläpitokorvaus aktiivisena tukena näille ihmisille, jotka ottavat näitä toimenpiteitä vastaan. Mutta jotta se ei leikkaannu pois toimeentulotuen kautta, silloin tarvitaan tämä niin sanottu työssäkävyn lisä toimeentulotukinormiin ja vähintään se sama summa, mikä on 30 markkaa päivä eli noin 600 markkaa kuukaudessa.

Ed. E. Lahtelalle haluan todeta, että 1. lausumaehdotus, joka on otettu suoraan tato-ohjelmasta, on tavoitteellinen. On erittäin hyvä, että se tänne nostettiin, koska oli pitkiä käsittelyaikoja. Mutta edelleen niin sanotut akuutit toimeentulotukiasiakkaat pääsevät nopeammin käsittelyyn. Jos on kyse ihan ruoasta, tai on häätö päällä tai jonkin näköinen perhekriisi, niin kyllä yleensä aika haetaan jopa saman päivän aikana.

Näihin kahteen asiaan halusin vastata.

⁷ **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta on paikallaan. Mutta olisin puuttunut muutama sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain kohtaan eli 6 a §:ään. Siinä vuotuisten asiakasmaksujen enimmäismäärän maksukatto on 3 500 markkaa. Maksukatto vaikuttaa mielestäni kuntien tuloja vähentävästi, koska katto tulee vastaan melko pian muun muassa päivähoidon ja tilapäishoidon osalta. Tähän tuskin voitaneen vaikuttaa, ellei maksukieltoa poisteta.

Sen sijaan joitakin kehittämissajatuksia minulla on mieleissäni: Kertymisaika kalenterivuodeksi nykyisen 12 kuukauden sijasta. Maksukatton yli menevät perityt maksut joudutaan palautta-

maan, mutta niiden vanhentumisaikaa ei ole laissa määritelty. Onko se 10 vuotta vai 5 vuotta? Maksukatton seuranta tapahtuu manuaalisesti. Olisi syytä kehittää jonkinlainen atk-järjestelmä tämän epäkohdan poistamiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksen 3 §:ssä kotipalvelumaksuja määrättäessä käytetään aina bruttotuloja. Tämä saattaa aiheuttaa mielestäni kohtuuttomia vaatimuksia, varsinkin jos asiakkaan veroprosentti on korkea. Voitaisiin siirtyä mielestäni nettotuloihin, jolloin maksut olisivat realistisella pohjalla.

Sitten muuta vielä tästä maksupolitiikasta. Asiakkaan omaisuus ja säästöt tulisi ottaa huomioon maksuja määrättäessä. Kunnilla tulisi olla samanlainen oikeus pankkitietoihin kuin Kelalla oli.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelut-ta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

—————
Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

—————
Täysistunto lopetetaan kello 13.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

1) Vanhenevan väestön palvelujen turvaaminen

Välilyksymys, päiväjärjestykseen siirtyminen, puhemies/ed. Jääskeläinen (Ään. 1)

"Jaa" äänestävät seuraavat 117 edustajaa:

Eero Akaan-Penttilä /kok	Antti Kalliomäki /sd	Suvi Lindén /kok	Kimmo Sasi /kok
Ulla Anttila /vihr	Erkki Kanerva /sd	Paavo Lipponen /sd	Arto Seppälä /sd
Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Ilkka Kanerva /kok	Leena Luhtanen /sd	Timo Seppälä /kok
Jouni Backman /sd	Seppo Kanerva /kok	Pehr Löf /r	Anni Sinnemäki /vihr
Tuija Brax /vihr	Saara Karhu /sd	Hanna Markkula-Kivisilta /kok	Juhani Sjöblom /kok
Klaus Bremer /r	Tapio Karjalainen /sd	Rauha-Maria Mertjärvi /vihr	Jouko Skinnari /sd
Kaarina Dromberg /kok	Juha Karpio /kok	Jukka Mikkola /sd	Osmo Soininvaara /vihr
Mikko Elo /sd	Marjukka Karttunen-Raiskio /kok	Raimo Mähönen /sd	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Jan-Erik Enestam /r	Jyrki Katainen /kok	Pertti Mäki-Hakola /kok	Katja Syvärinen /vas
Tarja Filatov /sd	Tarja Kautto /sd	Sinikka Mönkäre /sd	Säde Tahvanainen /sd
Merikukka Forsius /vihr	Antero Kekkonen /sd	Olli Nepponen /kok	Ilkka Taipale /sd
Christina Gestrin /r	Kimmo Kiljunen /sd	Håkan Nordman /r	Esko-Juhani Tennilä /vas
Tuula Haatainen /sd	Paula Kokkonen /kok	Tuija Nurmi /kok	Martti Tiuri /kok
Leena-Kaisa Harkimo /kok	Martti Korhonen /vas	Outi Ojala /vas	Pentti Tiusanen /vas
Satu Hassi /vihr	Riitta Korhonen /kok	Kirsi Ojansuu /vihr	Irja Tulonen /kok
Olli-Pekka Heinonen /kok	Valto Koski /sd	Pirkko Peltomo /sd	Erkki Tuomioja /sd
Klaus Hellberg /sd	Jari Koskinen /kok	Maija Perho /kok	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Esko Helle /vas	Johannes Koskinen /sd	Margareta Pietikäinen /r	Kari Uotila /vas
Pertti Hemmilä /kok	Marjaana Koskinen /sd	Sirpa Pietikäinen /kok	Rajja Valhasalo /kok
Rakel Hiltunen /sd	Kalervo Kummola /kok	Kirsi Piha /kok	Unto Vahpas /vas
Anne Huotari /vas	Mikko Kuoppa /vas	Riitta Prusti /sd	Marjatta Vehkaoja /sd
Susanna Huovinen /sd	Pekka Kuosmanen /kok	Veijo Puhjo /vas	Pia Viitanen /sd
Matti Huutola /vas	Esko Kurvinen /kok	Virpa Puisto /sd	Lasse Virén /kok
Jyri Häkämies /kok	Jaakko Laakso /vas	Erkki Pulliainen /vihr	Jorma Vokkolainen /vas
Timo Ihamäki /kok	Esa Lahtela /sd	Susanna Rahkonen /sd	Matti Vähänäkki /sd
Mikko Immonen /vas	Reijo Laitinen /sd	Kari Rajamäki /sd	Harry Wallin /sd
Ville Itälä /kok	Annika Lapintie /vas	Jussi Ranta /sd	Ulla-Maj Wideroos /r
Gunnar Jansson /r	Henrik Lax /r	Ola Rosendahl /r	Ben Zyskowitz /kok
Ulla Juurola /sd	Jouni Lehtimäki /kok	Tero Rönni /sd	
Reijo Kallio /sd		Matti Saarinen /sd	

"Ei" äänestävät seuraavat 57 edustajaa:

Hannu Aho /kesk	Kyösti Karjula /kesk	Jari Leppä /kesk	Markku Rossi /kesk
Sulo Aittoniemi /alk	Tanja Karpela /kesk	Johannes Leppänen /kesk	Päivi Räsänen /skl
Olavi Ala-Nissilä /kesk	Marja-Leena Kemppainen /skl	Mika Lintilä /kesk	Pauli Saapunki /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk	Inkeri Kerola /kesk	Eero Lämsä /kesk	Mauri Salo /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk	Niilo Keränen /kesk	Hannes Manninen /kesk	Ismo Seivästö /skl
Leea Hiltunen /skl	Mari Kiviniemi /kesk	Kari Myllyniemi /kesk	Sakari Smeds /skl
Liisa Hyssälä /kesk	Katri Komi /kesk	Tero Mölsä /kesk	Hannu Takkula /kesk
Tytty Isohookana-Asunmaa /kesk	Juha Korkea-osa /kesk	Petri Neittaanimäki /kesk	Matti Vanhanen /kesk
Jouko Jääskeläinen /skl	Ossi Korteniemi /kesk	Pekka Nousiainen /kesk	Anu Vehviläinen /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk	Risto Kuisma /rem	Lauri Oinonen /kesk	Jukka Vihriälä /kesk
Timo Kalli /kesk	Kari Kärkkäinen /skl	Mauri Pekkarinen /kesk	Pekka Vilkuna /kesk
Bjarne Kallis /skl	Seppo Kääriäinen /kesk	Osmo Puhakka /kesk	Raimo Vistbacka /ps
Matti Kangas /vas	Seppo Lahtela /kesk	Antti Rantakangas /kesk	Jaana Ylä-Mononen /kesk
Toimi Kankaanniemi /skl	Markku Laukkanen /kesk	Leena Rauhala /skl	
	Paula Lehtomäki /kesk	Juha Rehula /kesk	

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 25 edustajaa:

Esko Aho /kesk	Irina Krohn /vihr	Maija-Liisa Rask /sd	Pertti Turtiainen /vas
Janina Andersson /vihr	Lauri Kähkönen /sd	Pekka Ravi /kok	Kari Urpilainen /sd
Eva Biaudet /r	Markku Markkula /kok	Mirja Ryyänen /kesk	Jari Vilén /kok
Nils-Anders Granvik /r	Sauli Niinistö /kok	Petri Salo /kok	Matti Väistö /kesk
Jukka Gustafsson /sd	Kalevi Olin /sd	Sari Sarkomaa /kok	
Liisa Jaakonsaari /sd	Heli Paasio /sd	Suvi-Anne Siimes /vas	
Kari Kantalainen /kok	Aulis Ranta-Muotio /kesk	Marja Tiura /kok	